

**Pályázati beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma 204150/00085 számú,
a BFL és a Steyr Város Levéltára között létrejött együttműködési projekt
keretében magyar nyelvű dokumentumok feltárásának megvalósításáról**

A kutatás előzményei

Budapest Főváros Levéltára 2014-ben meghívást kapott az Osztrák Önkormányzati Levéltárosok Egyesületének Bécsben rendezett éves vándorgyűlésére, ahol Dr. Raimund Ločičnik, Steyr Város Levéltárának vezetője hívta fel a rendezvényen jelenlévő kollégánk figyelmét a pályázat tárgyát képező iratanyagra. Ločičnik úr reményét fejezte ki, hogy Budapest Főváros Levéltára és Steyr Város Levéltára között létrejövő együttműködési projekt keretében lehetőség nyílik a magyar nyelvű dokumentumok feltárására. Az iratanyag tartalmáról magyar nyelvismeret hiányában nem tudott részletes felvilágosítást adni, ezért néhány irat másolatát megküldte számunkra.

Az egy nagydoboznyi iratanyagot egy steyr-i sorház padlásán találták a Zweimüller családnál, és szállították be a városi levéltárba. Az iratok 1944 végén, 1945 elején keletkeztek, és a szovjet csapatok elől menekülő és Steyrben ideiglenesen szállást és munkát kapó, illetve Steyrben, a Steyr-Daimler-Puch Műveknél dolgozó, nagyrészt nyilaskeresztes párttagok és velük utazó családtagjaik mindennapjaiba engednek bepillantást. Az ide érkezőkről különböző kimutatások maradtak meg, amelyek alapján képet kaphatunk társadalmi összetételükről, arról, milyen ellátásban részesültek a német birodalmi szervek részéről.

Az iratanyag feltárására egy hetet terveztünk. Elsődleges cél a magyar és német nyelvű darabszintű jegyzék készítése, illetve az iratok digitális másolatban való szerzeményezése volt.

A kutatás leírása

A kutatásaimat 2017. május 8–12. és augusztus 30–31. között folytattam.

Május 8–9. (Érkezés: május 7.)

A levéltár vezetője, Dr. Raimund Ločičnik megmutatta a levéltári raktárakat, ismertette az iratanyag őrzési rendszerét, rövid előadást tartott az általuk őrzött levéltári fondokról.

Az elkövetkezendő két napban az iratokról darabszintű jegyzéket készítettem. A jegyzék 214 rekordot tartalmaz a következő mezőkkel:

- Sorszám
- Akta neve

- Tárgy
- Név
- Dátum
- Nyelv
- Oldalszám

Eszerint a doboz 357 oldalt tartalmaz.

Május 10. (szerda)

Ezen a napon – egy régi fénymásológépen – lefénymásoltam az iratokat.

Május 11. (csütörtök)

Dél előtt Ločičnik úrral megtekintettük az iratokban szereplő helyszíneket, a lágerokat és az üzemeket. A tereptárgyak a mai napig jól azonosíthatók, így a lágert figyelő smasszerok állása, az üzemek helye, és a lakótelepként funkcionáló barakkok is. A helyszínekről fotódokumentációt készítettem.

Délután Ločičnik úr közbenjárására meg tudtuk látogatni a Zweimüller családot, akiknél az iratanyag előkerült. Ismertették az előkerülés körülményeit, megtekintettük a helyszínt. Ezekről fotódokumentációt készítettem.

Május 12. (péntek)

Ezen a napon a másolatkészítést zártam le, továbbá a további együttműködés lehetőségeiről és a jegyzék készítése közben tapasztalt érdekességekről, tényekről megbeszélést folytattam Gerald Hackl polgármesterrel. A találkozóról a Steyr. Amtsblatt der Stadt Steyr című lap 9. számában rövid cikk jelent meg.

Budapestre érkezve a digitalizált iratokat rendeztem a jegyzékhez. Mivel a digitalizálás során világos lett, hogy nem minden lap látszik a fénymásolatról készített digitális képen, ezért újabb utazásra volt szükség.

Második alkalommal augusztus 30–31. között voltam Steyr-ban.

Augusztus 30–31.

A rosszul sikerült felvételekről, a korábbi képek és a jegyzék figyelembe vételével, ekkor már közvetlenül fotózva – két külön kamerával – 92 felvételt készítettem, melyek leválogatása és az előző jegyzékkel való egyesítése a beszámoló írásakor még tart.

További feladatok, kutatási lehetőségek

A fent ismertetett iratanyag – kis volumene ellenére – kiemelkedő forrásértékkel rendelkezik, ezért a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában a Dunai Repülőgépgyár Rt., illetve Budapest Főváros Levéltárában őrzött igazoló bizottsági iratok, illetve a vonatkozó sajtóhírek átvizsgálása után a megtalált iratokról feltáró cikket szeretnék közzé tenni, melyre 2018. évben szeretnék sort keríteni.

A cikk megírásán túl az iratokban szereplő személyek, azaz az 1944–1945-ben Steyrban dolgozó magyarok jegyzékének elkészítésére is lehetőség van, ami további kutatások, adatszolgáltatások (ld.: hadikárpótlás) lefolytatását is lehetővé teszi.

A kutatás eredményeit – előre láthatóan – a 2017 tavaszán Steyrben megrendezésre kerülő városi levéltárak éves gyűlésén prezentálni fogom.

A korszak kutatói számára a digitális másolatok elérhetősége internetes portálon csak erős korlátozással, a személyiségi jogok figyelembevételével megvalósítható, ám a levéltár kutatótermében az arra jogosult kutatóknak ez már mostanra lehetőségessé vált.

A pályázati beszámoló elérhető:

<http://bfl.archivportal.hu/statikus/palyazati-beszamolok>

<https://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/>

Budapest, 2017. szeptember 28.

Dr. Rácz Attila
Budapest Főváros Levéltára
főosztályvezető